

DEO OPTIMO MAX.

QUÆSTIO MEDICA,

QUOD LIBETARIIS DISPUTATIONIBUS
 manè discutienda in Scholis Medicorum, die Jovis duodecimo mensis
 Decembri, Anno Domini M. DCC. XLVIII.

M. JOANNE-JACOBO MESSENCE,
 Doctore Medico, Præside.

An in somno perspirationis imminentia?

I.

UI per cutis poros perpetuò excurrent humor, insensibilis perspirationis nomen sibi vindicat. Huic materiam præbent, tūm fluidorum, tūm, quæ quotidie deteruntur, solidum, excrementitiae partes, quæ, si diutius in corpore detinentur, exitiosa edent diffidia. Tanta est hujus evacuationis quantitas, ut brevi vites fatigent, nisi alimentis in nocturna convertit substantiam, deperditum repararetur. Cæteras excretiones simul sumptus longè exsuperat perspiratio: ita ut ex octo libris assumptorum, teste (a) *Sanctorio*, ad quinque libras asfugat. In definiendâ tamen hujus quantitate, varia celi corporumque temperiei, habenda ratio. Si non turbetur, & xquilibritat fiat hæc excretio, perfectissima est sanitas. Quoties vel aucta, vel imminentia, ab hâc viâ deflebit, toties morbus imminent. Multas ratione quantitatibus subit diversitatibus. *Quantitas perspirationis*, inquit (b) *Sanctorius*, aliquam varietatem patitur, pro varietate natura, regionis, temporis, aetatis, morborum, ciborum, & aliarum rerum non naturalium. Statum (c) à pauci, & diu post eum minimam; intra horam quintam à pauci & duodecimam maximam. Huic etiam mutationem infutu somnus & vigilia. Ob variam in utroque statu corporis dispositionem, multæ functiones diversimodè peraguntur. In somno feriantur organa sensuum tūm extenorū, tūm internorū, imò in iis, sicuti in instrumentis motuum voluntariorū, adeòt inhabilitas ad munia sua obeunda. In vigiliâ verò, vivide agunt, & officia sua perfectè adimplent. Ex functionibus naturalibus, quadam tardiū in somno quam in vigilia perciuntur, debilitantur aliae; imminent enim, saltēt quæ glandulariū ope sunt secretiones, omnes Medici consentiunt. An autem incepsit, vel decrecēt perspiratio? Solus ille quæstionis nodum solvet, qui rationem quâ somni tempore munus suum absolvant organa vitalia, sedulò perpendet. Quò enim validior, vel debilior sanguinis circuitus, major minorve corporis calor, eò uberior patciove perspiratio.

I I.

CUM liquida ē sanguinis alveo depremuntur omnia, humorum secretorum quantitas, ceteris paribus, ex circulationis vi deducenda. Quò enim major sanguinis copia ad organum fecerentia deferetur, eò copiosior fieri secretio. Sanguine autem velocius acto, minori tempore æqualis, vel æquali tempore, major ad organum appellat sanguinis quantitas; uberior indè fieri debet secretio, modò tamen in ipsomet organo nihil obstet obicis. Quod quidem, de omnibus secretionibus verum, meliori adhuc iure perspirationi competit. Cum enim fiat hæc secretio per vasa exhalantia, ipsiusmet arteriis continua, minimâ in cursu sanguinis mutatione factâ, mutari debet & ipsa perspiratio. *Quotidianâ observa-*

(a) *Sanctor.*
 fœd. i aph. vii.

(b) *Idem. fœd.*
 1. aphor. vii.

(c) *Boerhaav.*
 Ob inst. med.

tionē constat, ab iis quibus intendit, vel remittit sanguinis velocitas, auger; vel immunit perspirationem. Sic inter animi affectus, quidam, ut ira, & pericaria; (a) cam promovent, dum alii, ut meror & tristitia, ei morari infertunt (b). Hoc autem ab immunitā circulatione tantum oritur, ut recte annotavit Sanctoriūs. (c) *Latitia diastroem & systolem efficit faciliores, meror vero & mæstria, difficiliores.*

(a) *Sanctor.*
fect. vii. aph. 1.
2. 24. 25.
(b) *Idem. aph.*
1. 15.
(c) *Aphor.*
xvi. 12.

Verū non expulsiō modō sed p̄parationi etiā materia perspirabilis con-
ducit sanguinis circuitus. Magnam sanē exigit partium divisionem perspiramentū insensile. Quō majori velocitati fertur sanguis, eo recte hanc tenuitatem
adipiscuntur humores. Dūm enim velocius movetur, actio fluidorum in solidā, soli-
dorum in fluida reac̄tio, augentur; priorius ille attenuatur, subigitur latex. Hinc
dūm simul adeat in fibris robur, maximū attritus fiunt, calor increscit, humores
optimē dividuntur, & facilimē excrementiū per cutis poros eliminantur. Con-
trā vero, lentius moto sanguine, immunit actio solidorum in fluida, minor-
es attritus fiunt, præsterrim si simul adit relaxatio; calor decrescit, spissescunt
humores & ad liberam exhalationem inceptiores evadunt. His liquet, cur si qui-
bus robustior est corporis compages, quibus idēc validior circulatio, calor inten-
sior, magis perspirent quam debiles & laxi homines, quibus haec omnia de-
sunt. Sic in viris quam in fœminis uberior perspiratio. Sic etiam, docente (d)
Sanctorio. *Robustus ciboram plenitudinem absunt per perspirationem, minus robustus ur-
nā, debilis denique corruptione.* Quanitas ergo perspirationis, à motu sanguinis
& calore corporis derivanda. Hos autem in somno decrescere, cuilibet vel levi-
ter attendenti mox patebit.

I I L.

(d) *Secl. iii.*
aph. xxv.

CIRCUITUM sanguinis, plurimum fovent & adjuvant muscularum
actio, partium tonus & elater. Motus muscularis & tonica actionis effi-
cacia, demonstrant partes paralyticæ, quæ brevi tempore, p̄a circulationis
decremento, pabulo suo defraudata, contrahuntur, arescant, exsiccantur. Huic
etiam valde favet solidorum elater. Hinc in partibus majori elasticitate donatis,
ut muscularis, tendinibus, citior sanguinei laticis motus; dum per partes molles
minusque renitentes, ut pinguedinem, ipsius impetus multum infringitur.
Ex his, intellectu facilissima motus sanguinis in vigiliā & somno diversitas. In
vigiliā enim, musculari vigente motu, conquassantur vasa: sanguis à contractis
musculis repellitur; celeriori recurso ad cor delatus, ejusdem motu stimulat.
Eādem ratione uberior ad pulmones affluit; unde citior respiratio. Vividiū
suum obeunt munus organa vitalia; attenuantur, communuantur humores; co-
piosioremque perspirationis materiam suppeditant. Etenim observante (a) San-
ctorio, *Exercitio corpora leviora fiunt, omnes quippe partes præcipue musculi &
ligamenta, motu ab excrementis purgantur; perspirabile ad exhalationem prepara-
tur, & spiritus tenuiores fiunt.* Hinc etiam recte monet idem (b) Sanctoriūs,
perspirationem ubi in sani deficit, exercitio sarciri. In somno vero, deficiente mo-
tu musculari, multo segnius moveret sanguis.

(a) *Secl. v.*
aph. ix.

(b) *Aph. xxxiv.*

Nec sola haec est diversitatis ratio. Sanguis per vasa capillaria, fatis expedi-
tus traduci nequir, nisi contraktioni cordis adiutris accesserit actio tonica. Hac
præditæ partes in vigiliā, motu oscillatorio gaudent, quo humorum, alioquin
harentium, per tenuissima vaseula urgeant motus, fitque perfecta vasorum me-
abilitas. Hac actione præterea, contriti, subacti humores, ad perspirationem
fiunt idonei magis. At dormientem intueamur hominem. Quād collapsa mem-
bra! Quanta molles in iisdem & flaccidiras! Geminum hujus relaxationis ha-
be principium. Depasperatur spirituum à cerebro influxus, emanans proinde ē
nervis fibrarum ronus labefactatur; tensione in vigiliā prius protracta, revocabi-
lis, actio propemodū perit elastica. Collabuntur, torpescunt solidā; cordis lan-

3

guescit motus, fitque tardior sanguinis cursus. Pulsus, fateor, arteriarum major & plenior est; laxiota sinit explicari vasa fibrarum tonus, sinit & clater immunitus. Mollior est; lentiota eadem molliiisque in sanguinem reagunt vasa. Respiratione profundore esse potest, quia ut rariores unda sanguinis ad pulmones affluunt, ita maiores esse patet. Hac autem rario est; ex quo simul & ex laxitate in somno pulmonum compage, sequitur minori impetu in pulmones pelli, iisque expelli sanguinem. Minus ergo ritu peraguntur functiones vitales. Cui quidem opinioni haud parum favet obseruatio Rydleii. Videlicet ille (e) vir omnes nervos involuntarios, organis scilicet vitalibus & naturalibus prospicentes, quasdam accepisse à cerebro fibras. Cum ergo in somno ob defectum influxus à cerebro, parcus deriventur spiritus ad organa vitalia; in his imminui debent, quæ à spiritu co-
piâ scaturiunt, vires.

(e) Vid. Halle. in his, med. de Sonnau, §. 20.

I V.

SATIS superque probata velocitas sanguinis in somno imminutione, quis caloris decrementum in dubium sanus revocaverit? Calorem corporis, attributi sanguinis in vasorum parietes, attributi pariter molecularum inter se deberi, consensu omnes fatentur unanimi. Relaxatis poterò partibus solidis, debiliore sunt sanguinem inter & vasa attritus. Ex tarditate circulationis, minor exurgit particularum sanguinis attritio, minor globulorum in se invicem actio: unde calor remittit. Hoc indicat ratio, probant experimenta. Certum enim est dormientem insigniter frigere, si fuerit non magis quam in vigiliâ (a) recte. Calor tamen æquabilis simili incubantibus gallinae in somno per totum corpus diffunditur; ita ut qui pedibus friget, capite calet, nunquam dormiat, quin prius pedes intepuerint (b); omnia vasa æquali celeritate perfluuntur; hinc recte fit, etiæ tardior, assimilatio. Cutis ut plurimum in somno bene recta, calorem acquisitum apprimè servans, ipsius incrementum in toto corpore minus oculatus designare poterit; sed nunquam, rem paulò altius investiganti fucum faciet. Circulationis, & caloris decrementum, satis adhuc comprobato obseruatio (c) Sanctiorum. In dormientibus, stragulis detectis, magis impedit perspiratio, quam in vigilantibus, vestibus dentatibus. Ex his omnibus abunde patet perspirationis in somno imminutio. Quod quidem effatum ab observationibus confirmatur. Experimentis accuratissime institutis detectis (d) Gorterus, duas circiter, intta hotam somni, perspirationis uncias secerni, in vigiliâ tres, & cum exercitio quatuor. Referente Keilio (e), perspiratio diurna, nocturna sesqui altera est. Sive naturam somni, sive quæ ipsi succedunt phenomena perscrutemur, omnia cum hæc sententia recte congruunt. Post somnum sunt oscillationes, pandiculationes, artuum extensioes. Ob imminutam in somno circulationem, motus trahunt, stagnante fluida. Horum ope motum circuitus sanguinis per pulmones restituitur, eidem intrâ musculos harenti stimulus incutitur; & præterea horum ea est efficacia, teste (f) Sanctiorio, ut dum vivent, corpora hota dimidia spatio magis perspirent, quam tribus hotis alterius temporis. Iis ergo excitantur & revivificant circulatio & perspiratio. Hac omnia confirmant, quæ post nimium somnum se exerunt, symptomata, ut caput gravis, sensus hebes, &c. Per nimium somnum, ait Sanctiorius (g), exteriora & interiora frigescunt, humores impinguntur, redduntur imperspirabiles, & corpora ponderosa sunt.

(a) De Gorter de perspirat. n. cccvii i. cccvii.

(b) Boerhaav. inst. med.

(c) Sanctior. fed. iv. aph. Lii.

(d) De Gorter. cap. ii. §. 111. n. cccviii. 111.
(e) Keil. Med. Stat. Britana. aph. xi.

(f) Sest. iv. aph. xxxiv.

(g) Sest. iv. aph. L.

V.

MIRUM profecto, rot & tantis rationum momentis demonstratam, recentiorumque experimentis confirmatam sententiam, plurimos haec tenus experimentum fuisse impugnatores. Revera undenam major, somni tempore, organorum vitalium vis? Quid, quæso, robustiorum arguit respirationem? An, qui plerum-

que in dormantibus se se pròdit; stertor? Minimè sanè. Nàm à relaxatione & inuci in viâ aëreâ congestione dependet; aët nempè per mucum aggestum sibi cùdens iter, relaxatumque in palatinum arietans velum, sonis injuncundis, stertori scilicet, præbet originem. Verùm, urges, cuncta nedum minorem, in òd copiofiorem in somno indicant perspirationem. Imminutus nimitùm aliis secretionibus, redundant in sanguine materia perspirabilis. A calore blando, aequabili, ad insensibilem exhalationem requisita tenuitas humoribus optimè conciliatur. Horum deinde que expulsiōni multūm facit curis potorum relaxatio; id insuper observatione constat. Duplò magis, notante Sanctorio, dormiens vigilante perspirat. Hæc esti primâ facie, adverſit militare tibi videntur argumenta, facili tamen convelli possunt. Paucis auctula. Quæ cæteras secretiones, eadem & perspirationem immixtæ causa, languidior nempè circulatis motus. Hinc exurgit caloris decrementum, minus debita humorum elaboratio, parcior præparatorum expulso. Cuticularium mitte meatuum relaxationem in medium affere; his si quidem constrictis, non patior obſervatur perspiratio. Hyemal tempore, in Bataviâ, unciarum 16, Æstate 14, perspiratio nocturna (a). In hominibus superiæ glaciem motis, uberrima hæc excretio (b). Nec te moveat Sanctotorii authoritas, qui in suppuratione quantitas deceptus fuit. Hujus lapsum si velis detegere, ingesta cum excretis conferas. Si enim, ut aſſertit Sanctotorius, ad 50 uncias, vel 5 libras posset aſſurgere perspiratio nocturna (c), deducetæ cæteratum evacuationum summâ, parcimonia vel nulla foret, vigilia tempore, perspiratio; cùm tamen, qui hæc omnia tam appositè in Sanctotorio congesſit, Gortetus (d), invenierit horis matutinis singularis corpus tres in òd quatuor uncias perspirare. Quæ quidem obſervatio novum in Sanctotorio exhibet erroris fontem. Hic enim, non nisi post evigilationem, in se ipso experimenta inſtituere conſuetus, partem matutinae perspirationis, nocturnæ promiscuam adjungebat. Cæterum hanc cenæ plenior, hanc stragulorum pondus uberiorēt facit. Quorsum hæc, effectus à naturâ somni oriundos unicè trutinanti? Quid, postulo, concludere veta?

Ergo in somno perspirationis immixtio.

DOMINI DOCTORES DISPUTATURI.

M. Petrus-Augustus Adet.

*M. Carolus - Franciscus The-
roulde de Toulouſe de Vallan,
Eques.*

*M. Tuffanuſ-Gilbertus Boulland
Confiliarius Medicus Regis
ordinarior in ejus Castelletto.*

M. Jacobus Barbeu du Bourg.

M. Anna Carolus Lorry.

*M. Gasparinus Cobon de Pay,
Regis Confiliarius, & in Ar-
ce maritimâ Rupifortensi
Anatomæ & Chirurgie Pro-
fessor Regius.*

*M. Joannes-Jacobus Messence,
Alius Praef.*

M. Joannes Jacobus Belletot.

M. Jacobus-Albertus Hazou.

Proponebat Parisiis, ANN A C L A U D I U S D O R I G N Y,
Parisinus, Saluberrimæ Facultatis Medicinæ Parisiensis Baccalaureus,
A. R. S. H. 1748, à sextâ ad meridiem.